

Een Italiaanse reus gekort- wiekt

Locatie: het gehucht Moorveld-Meerssen, gelegen op één km van het Maastricht-Aachen-Airport. Daar staat mijn ouderlijk huis, een landhuis, bouwstijl jaren twintig van de vorige eeuw. Aan de voorzijde van het huis zijn tegelijk met de bouw in 1922 bomen geplant waarvan een Lawsoncypres en een Italiaanse populier nog dominant aanwezig zijn. Een

derde, omstreeks 1980 geplante Mammoetboom, heeft al zijn energie ingezet op hoogtegroeï en zal over enkele jaren de primus van het drietal zijn. Dit artikel gaat over de Italiaanse populier, helemaal hol van binnen met op de noordzijde een hoge opening, uitnodigend om even binnen te komen. De boom met een omtrek van 5 m staat er in alle rust en straalt, in menselijke termen, de sfeer uit van 'de oude man zat voor het raam en keek naar buiten'. Maar anders dan zijn menselijke tegenpool is de populier met zijn tronc nog robuust verankerd in de aarde, heeft hij nog geen last van de 'bibberesenis' en put hij uit moeder aarde nog voldoende energie voor een jaarlijkse groei-impuls van ruim een meter.

De Italiaanse populier 'helemaal hol van binnen, maar nog robuust verankerd in de aarde'.

Foto: Paul Notten

Terug in de tijd

Begin jaren twintig van de vorige eeuw heeft Willem Frederik Le Cocq d'Armandville zijn job als inspecteur bij de politie in Amsterdam erop zitten. Le Cocq is nazoot van één van de Hugenoten die na de opheffing van het Edict van Nantes in 1685 massaal op de vlucht gingen, naar onder anderen Nederland, om aan vervolging in Frankrijk te ontkomen. Zoals zo velen van zijn vroegere geloofsgenoten, wil hij na zijn pensionering ergens in Zuid Nederland wonen. Waarom? Midden jaren negentig kwam ik via omwegen in het bezit van het adres van zijn dochter Alice Le Cocq d'Armandville, wonende in Amstelveen. Ik heb haar bezocht en mij laten informeren over die merkwaardige verhuisdrang van haar vader. Alice vertelt: bij de eertijds uit Frankrijk gevluchte Hugenoten is het verlangen op een terugkeer naar Frankrijk altijd als een

slapende kiem blijven zitten. Die kiem komt tot leven zodra de maatschappelijke positie (bijvoorbeeld pensionering) dat mogelijk maakt. Le Cocq moet in de loop van 1921 een lange treinreis naar ons zuiden gemaakt hebben en met de vervoersmogelijkheden van die tijd het gehucht Moorveld (thans gemeente Meerssen) gevonden hebben. Hij koopt er een groot weiland van 36 are (= 0, 36 ha) en bouwt er vanaf 1922 naar de mode van die tijd een groot landhuis.

Le Cocq is een ondernemende man. Een stille zit achter het raam is aan hem niet besteed. In fases zo is uit de kleuren van metselwerk en voegen te reconstrueren, wordt het huis gebouwd. In de voorgevel op een hoogte van 12 meter, komt een rechthoekige gevelsteen in mergel met het opschrift: Huize DeA. Een normale Nederlandse tekst en toch cryptisch. Waar staat DeA voor? Dat is een afkorting van het laatste deel van de naam van de bewoner. De eerste drie letters van D'Armandville, bij volledige schrijfwijze 'De Armandville', vormen het woord 'DeA'.

DeA wordt zijn handelsmerk bij de vervaardiging van accumulatoren. Achter de grote woning komt een bedrijfsgebouwtje van 8 bij 8 meter. Op het platte dak een wel vijf meter hoge ijzeren toren met in de top molenwieken die, al draaiend, een stang aandrijven waarmee in het gebouw stroom opgewekt wordt. Eén

van de vaste afnemers wordt Baron De Selijns de Fanson uit Houthem St. Gerlach met zijn tweetakt Panhard. Deze herinneringen zijn mij aangeleerd door dochter Alice. Maar ook mijn moeder, geboren in 1911, heeft mij bij herhaling verteld dat Le Cocq op technisch gebied zijn tijd ver vooruit was want ... hij had begin jaren dertig al een radio en vanaf de straat kon je door een half geopend raam flarden muziek opvangen. Dat was toch wel helemaal nieuw.

Op het terrein van ruim 3600 m² wordt aan de voorzijde van het huis een groengordel aangelegd met aan de ene kant de al genoemde Lawsoncypres en een viertal daaraan geparenteerde dennen. In de rechterhoek straatzijde krijgt de Italiaanse populier zijn plek, ingebed in het donkere lommer van een donkerblauwe Japanse esdoorn.

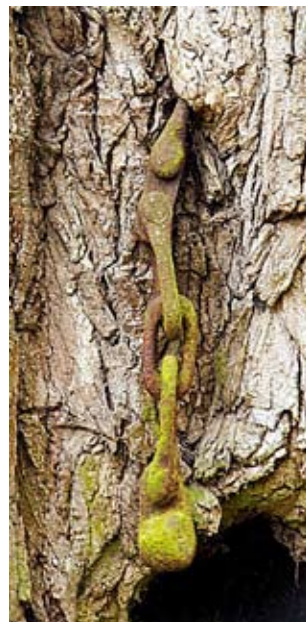
De Italiaanse populier zet een decennialange groeispuur in. De donkere bladeren van de Japanse esdoorn groeien als een zeventiende eeuw kraag rond de almaar uitdijende stam. Tijdens de Bevrijdingsdagen van september 1944 zijn er hachelijke momenten als de Sherman tanks in verschillende colonnes in vliegende vaart tussen bomen en huizen doordenderen. Obstakels worden platge-

Eén van die zware kettingen is geleidelijk helemaal in de boom vastgegroeid

Foto: Paul Notten

walst alsof het rietstengels zijn. Zo niet onze populier, hij blijft plechtig overeind. De oprukkende tanks waren bedacht op mijnen. Daartoe zat voor op de tank een roterende ijzeren balk waaraan met zware kettingen ijzeren kogels bevestigd waren. Met het ronddraaien van de 'voor-as' ploften de kogels telkens op de grond zodat eventueel aanwezige mijnen tot ontploffing werden gebracht. Eén van die zware kettingen is over een dikke tak van de populier gehangen en geleidelijk helemaal in de boom vastgegroeid.

De populier houdt een krachtige hoogtegroeï. Begin jaren vijftig is hij vanuit de verte over het vlakke akkerland op het plateau goed te zien; de boom is inmiddels twee keer zo hoog als het landhuis (hoogte vijftien/zestien meter). Dat tot plezier en gemak van de leerling-vliegeniers van de vliegschool Gilze-Rijen

Het ouderlijk huis met links (nog niet in blad) de oude, geknotte populier. Rechts een nieuwe populier van 25 m.

Foto: Paul Notten

Mijn schoonzus waakt over de boom en zijn directe omgeving als ware het een heiligdom. Betreden van de holle boom via de opening aan de noordzijde is nog altijd niet toegestaan. □

die met hun zwaar ronkende Harvards bijna dagelijks oefenvluchten maken naar vliegveld Zuid-Limburg. Bij herhaling melden de jonge vliegers dat zij de populier als richtpunt nemen zodra zij in de buurt van het vliegveld komen. Een rondje populier en landen maar!

Hoe staat de *Populus nigra* 'Italica' er begin jaren vijftig bij? Vanuit de vijf meter hoge onderstam groeien zes of zeven afzonderlijke stammen de hoogte in. Een zowel fascinerend als beangstigend gezicht, vooral tijdens een storm. Zo af en toe kijken we vanaf de achterdeur op veilige afstand naar dat zwiepende geweld. Menigmaal buigen die hoge stammen wel dertig, vijfendertig graden uit het lood en overkoepelen dan de elektrische draden die vanaf de straat naar het huis toe leiden. Jarenlang gaat het goed totdat zo'n lange zwieper als een pijl naar beneden duikt. Huis en elektrische draad blijven gespaard, maar de vermoedrust van de bewoners is ver te zoeken. Dagenlang

klinkt het bulderend geweld van de storm nog na in onze hoofden. Er moet ingegrepen worden! Een voorloper van de huidige generatie boomverzorgers brengt de hoogte van de populier tot één derde terug. De elektrische draden hebben schijnbaar niet blemmerend gewerkt. Vanaf midden jaren vijftig heeft de boom een doorstart gemaakt, andermaal uitgroeiend tot tweemaal de hoogte van het huis. Deze keer wordt de hoge boom door moeder natuur tot staan gebracht. Bij een heftige storm begin jaren negentig knappen al die 'losse' stammen op een hoogte van zes à zeven meter af. Boompje Italica wordt gefatsoeneerd tot een ongevaarlijke hoogte van zes meter. Vanuit die positie mag hij nu steeds enkele jaren groeien. Maar de tijd van de Bijbelse 'zeven vette jaren' is nu voorbij. De snoeier meldt zich elke drie jaar.

Populus nigra 'Italica' is nu op weg naar zijn eerste eeuwfeest in 2022. Naar 'boomse maatstaven' moet hij dat gemakkelijk halen.